Преобладание открытой, доброжелательной и региональной по характеру современной торговли может внезапно смениться злокачественной тенденцией, направленной на "закрытие страны", что чревато опасностью возникновения политических конфликтов и экономической напряженности.

Вполне очевидно, что Соединенные Штаты - единственное самое влиятельное действующее лицо в этой ситуации. Опасность связана с определенной долей самонадеянности: тенденция, в частности, Конгресса США, отойти от международного экономического лидерства и тешить себя иллюзией того, что США сможет остаться в безопасности, учитывая собственный потенциал, взращенный благодаря надежному функционированию национальной экономики и процветающим финансовым рынкам. Но даже Соединенные Штаты - не экономический или политический остров и не могут быть таковым.

Существует еще одна настоятельная потребность. Требуя, чтобы страны с зарождающейся рыночной экономикой и развивающиеся страны с пошатнувшейся экономикой предприняли твердые шаги по реформированию своей хозяйственной системы, развитые страны должны осознавать необходимость сохранения своих рынков открытыми. Это отвечает их непосредственным экономическим интересам, поддерживая стабильность цен на фоне стремительного роста. Самое главное, развитые страны своими собственными действиями должны продемонстрировать, что они всегда будут выступать за открытую торговлю - и при хорошей конъюнктуре, и при плохой.

Список литературы

1. Краузе Г. Вплив Європейського валютного Союзу на економіку України /в кн.: Лутц Хоффман Феліцітас Мьоллерс Україна на шляху до Європи.

2. Кузнецов В. "Золотой миллиард" и остальное человечество / Pro et contra. Проблемы глобализации. – 1999. - №4. – С.103-113.

3. Сітон Е. Роль довгострокового капіталу для Європейської України / в кн.: Лутц Хоффман Феліцітас Мьоллерс Україна на шляху до Європи.

4. Топ 100. Рейтинг лучших компаний Украины // Инвестиционная газета №22(с) 30.05.2001.

О. В. МАЛИШКО,
ДонНТУ

РОЛЬ БАНКІВ В ОБОРОТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КАПІТАЛУ НА ТЕРИТОРІЯХ ПРІОРИТЕТНОГО РОЗВИТКУ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

У умовах трансформації економіки України недостатньо дослідженою є роль банків у системі регіональних ринків. Регіональний ринок за економічною суттю є "сукупністю високолокалізованих соціально-економічних процесів і відносин у сфері обігу, що формується під впливом попиту та пропозиції кожного адміністративно-господарського утворення" [1, с. 202]. Під відносинами ж у сфері обігу у економічній теорії розуміється наявність розвиненої фінансово-кредитної системи, що обслуговує сферу обігу. У свою чергу, регіональний ринок складається з безлічі взаємозалежних ринків товарів, які можна класифікувати за наступними ознаками: територіальний масштаб, чи ареал; місце товарів і послуг у регіональному відтворювальному процесі; споживчі властивості то-

© О. В. Малишко, 2002

варів; функціональні особливості товарного руху і формування товарних ресурсів. З погляду мети цієї роботи є методологічно важливим показати взаємодію регіональних ринків товарів усередині регіональної економіки, для чого необхідно розкрити класифікацію регіональних ринків за другою з вищевказаних ознак.

За місцем товарів у регіональному відтворювальному процесі виділяють споживчі ринки, ринок засобів виробництва, ринок капіталу і цінних паперів, ринок праці [1, с. 204]. Останні три ринки є ринками основних факторів виробництва. Тим самим, капітал, вкладений у інвестицію за допомогою банків, виконує функцію зв'язку між виробництвом і товаром, виступаючи одним з факторів виробництва у регіональній економіці.

Проте, у прийнятих з 1998 р. нормативно-правових актах, що регламентують порядок застосування спеціального режиму господарювання у Донецькій області, не акцентувалася роль комерційних банків як стимуляторів інвестиційної діяльності. І це при тому, що роль банків у такій діяльності прямо пов'язана із впливом процентної ставки на прийняття інвестиційних рішень інвестором: від її величини залежать пропорція "споживання/заощадження" і величина інвестицій. Щоб заощадження використовувалися як інвестиції, норма інвестиційного прибутку повинна перевищувати не тільки депозитну, але й кредитну ставку банків. Крім того, банки у регіональній економіці є одночасно елементами інвестиційної інфраструктури регіону й учасниками ринку капіталу з метою його спрямування в реальний сектор.

Однак для територій пріоритетного розвитку як моделей прискореного регіонального розвитку визначальним є ефективне функціонування не самого ринку капіталу, а тієї його частини, що пов'язана з інвестиціями у діяльність розвитку. У зв'язку з цим виникає потреба в строгому науковому визначенні такої частини ринку капіталу з позицій регіональної економіки.

Відправною точкою у формулюванні вищевказаного визначення повинен стати аналіз трактувань і наступний синтез визначень "інвестиції", "інвестування", "інвестиційна діяльність", "інвестиційний процес", "спеціальний режим інвестиційної діяльності" [2-17].

Інвестиції – вкладення фінансових, матеріальних, інтелектуальних активів (капіталу, коштів, благ, цінностей, ресурсів), як правило, довгострокового характеру, у об'єкти господарської (підприємницької) діяльності з метою одержання майбутніх вигод (прибутку (доходу)), збільшення основного капіталу, досягнення соціального ефекту, розвитку виробництва, соціальної сфери, підприємництва.

Інвестиційний процес – уся послідовність кругообігу капіталу за посередництвом банків, яка характеризується визначеною тривалістю у часі, циклічною повторюваністю і необхідністю управління.

Інвестування – початок інвестиційного процесу в умовах ринкової економіки шляхом вкладення ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних) на весь період існування інвестицій шляхом їхнього перерозподілу з метою збереження і збільшення (максимізації капіталу чи майна, прибутку, рентабельності, споживання, оптимізації строку окупності).

Інвестиційна діяльність – послідовна сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держав як її суб'єктів (інвесторів і учасників) щодо здійснення інвестицій з метою реалізації своїх економічних інтересів за рахунок власних, позикових, залучених фінансових ресурсів інвестора і/чи бюджетних інвестиційних асигнувань, безоплатних внесків, пожертвувань організацій, підприємств і громадян. Вона по-

лягає в капіталізації об'єктів власності, у формуванні і використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування і міжнародного руху інвестицій і інвестиційних товарів, створенні відповідного інвестиційного клімату.

Спеціальний режим інвестування – це "відрегульовані комплексом законодавчих актів держави виробничі відносини між суб'єктами господарювання, що інвестують свої капітали у розвиток підприємств, і державою, на території якої ці капітали почали функціонувати" [14, с. 26].

Підсумовуючи вищесказане, слід наголосити, що інвестиція – це капітал у процесі свого обороту, а процес інвестування капіталів неможливий без участі банків. Тому визначення інвестиційного капіталу територій може бути зроблено на основі синтезованих визначень для його використання в термінології регіональної економіки.

Інвестиційний капітал територій – фінансові ресурси довгострокового характеру, що призначені для використання у інвестиційній діяльності суб'єктів спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку за допомогою банківських установ, генеровані і локалізовані у просторових рамках конкретних регіонів, або адміністративно-територіальних утворень.

Серед специфічних цілей функціонування інвестиційного капіталу територій можна вказати наступні:

залучення вітчизняного й іноземного капіталу у економіку регіонів для створення нових виробництв;

посилення впливу банківського капіталу на процеси відтворення виробничо-територіальних систем;

оптимізація галузевої структури регіону за допомогою міграції і переливання капіталу з вирівнюванням норми прибутку на вкладений капітал по регіонах України.

Сьогодні держава в особі НБУ робить усе можливе на макрорівні для активізації діяльності банків у частині довгострокового кредитування реального сектора. Як спеціальний захід кредитно-інвестиційної політики з 10 квітня 2002 р. введені у дію раніше небачені резервні норми Національного банку. Уперше у новітній історії України встановлена нульова резервна ставка за довгостроковими депозитами юридичних і фізичних осіб у гривнях. Зменшено й інші норми на залучені кошти: резервування по депозитах юридичних і фізичних осіб у ВКВ до 10%, по короткострокових кошах і депозитах юридичних осіб у гривні – 6%, в іноземній валюті – 12%, фізичних осіб, відповідно – до 2% і 12%. Норма резервування коштів до запитання у обох валютах склала 14% [18].

Революційними також є ще два рішення НБУ. По-перше, НБУ вніс зміни у порядок рефінансування комерційних банків. Банкірам дозволили запозичення коштів в НБУ під заставу векселів підприємств. А до цього НБУ кредитував банки тільки під державні цінні папери, які вітчизняні банки не бажали купувати. По-друге, НБУ знизив дисконтну ставку з 11,5% до рекордних 10% річних. Звільнивши від "заморожування" довгі гривневі ресурси, НБУ переслідує як мінімум дві цілі: зменшення банками кредитних ставок і подовження терміну самих кредитів. Таким чином, нарешті впроваджуються саме ті заходи для зниження ризиків кредитно-інвестиційної діяльності банків, що були детально описані в наукових публікаціях кінця 1990-х рр., як необхідні передумови для стимулювання банками інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

Однак вказані заходи не спрацюють, якщо їм не буде адекватного підкріплення з боку регіональної економіки.

У Донбасі сьогодні склалася парадоксальна ситуація, коли банки зайняті переважно короткостроковим кредиту-

ванням при величезному попиті на довгострокові кредити у інвестиційну діяльність. За даними аналізу короткострокових кредитів банків м. Донецька суб'єктам господарської діяльності з датою закінчення кредитного договору в 2002-2003 році за станом на 1.06.2002 р. можна виділити наступні тенденції.

Найбільш привабливими для банків є кредити у поточну діяльність у гривнях на термін від 7 днів до 9 місяців у діапазоні процентних ставок від 17 до 37 відсотків річних. При цьому підхід до позичальників дуже індивідуальний, оскільки поряд із кредитом на суму 2000000 грн. терміном погашення 7 днів під 17 відсотків річних присутні кредити на суми порядку 50-75 тис. грн. на строк 9 місяців, але під ставку 34 відсотка річних. Загальною же тенденцією є зниження ставки практично у два рази для кредитів на великі суми великим позичальникам (порядку 1 млн. грн. і вище).

Для більш надійних у фінансовому плані позичальників доступний такий вид кредитної підтримки, як кредити по овердрафту у гривнях. Їхніми характерними рисами є більш тривалий строк (від 3 до 6 місяців), більш великі суми (порядку 800000 – 1500000 грн.), а також плаваюча процентна ставка у діапазоні 25-30 відсотків річних (у залежності від реального строку погашення).

Що стосується валютних кредитів у поточну діяльність, то для них характерні стабільні ставки порядку 18-20% річних у доларах США, невеликі суми (у діапазоні від 18000 до 70000 дол.) і максимальні строки погашення (6, 9 і 12 місяців).

Довгострокові кредити у інвестиційну діяльність суб'єктам господарської діяльності на території пріоритетного розвитку м. Донецьк характеризуються практично повною їх відсутністю. Наприклад, на ту ж дату з усіх банків м. Донецька нараховувалося тільки чотири кредити у інвестиційну діяльність терміном до двох років. Таким чином, банки, як учасники ринку інвестиційного капіталу територій, не виконують функції стимулювання інвестиційної діяльності навіть на самій інвестиційно-привабливій території пріоритетного розвитку – у м. Донецьку – належним чином.

Вищевказана теза підтверджується і структурою кредитного портфеля Донецької філії великого банку за станом на 1 квітня 2002 р. Найбільшу частку кредитного портфеля (57,6%) займають залишки на балансовому рахунку 2062 – "Інші короткострокові кредити в поточну діяльність, надані суб'єктам господарської діяльності" під процентну ставку 35-37% річних у гривнях і 18-20% річних у дол. США. Друге місце належить залишкам на рахунках суб'єктів господарської діяльності по овердрафту (18,8%) під процентну ставку 25-35%% річних у гривнях. На третьому місці – залишки на рахунках суб'єктів господарської діяльності по врахованих векселях (11,1%) під процентну ставку 28,5-36% річних у гривнях.

Показовим є повна відсутність залишків по балансових рахунках 2070, 2071, 2073, 2074, 2075, на яких обліковуються операції банків з кредитування підприємств у інвестиційну діяльність (короткострокові і довгострокові кредити на будівництво й освоєння землі; короткострокові і довгострокові кредити на купівлю будинків, споруд, устаткування і землі; фінансовий лізинг, наданий суб'єктам господарської діяльності).

Таким чином, філія великого банку взагалі не займається кредитуванням підприємств у інвестиційну діяльність, а переважна частка кредитних вкладень припадає на короткострокові кредити (88,2%).

Описані вище диспропорції спотворюють нормальне протікання інвестиційного процесу і перешкоджають розширеному відтворенню виробничо-територіальних систем. Тому необхідно

докорінно змінити роль регіональних банків в обороті інвестиційного капіталу територій.

Пропонується започаткувати методи стимулювання інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Донецькій області за участю банків на трьох принципах стимулювання:

принцип дотримання тристороннього балансу інтересів території, інвестора і банку;

принцип регіональних гарантій інвестиційної діяльності як форми втілення фінансових методів стимулювання у спеціальному режимі господарювання;

принцип дотримання достатності банківського капіталу як нормативного показника, що обумовлює не тільки можливість здійснення кредитних і валютних операцій, але і їхні масштаби.

Принцип тристороннього дотримання балансу інтересів території, інвестора й банку втілюється у формулі балансу інтересів, яка як складова входить до загальної схеми стимулювання інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку за участю банків:

$$\frac{I \times P + B \times P + TPD \times P}{P} = 1,$$

де I – частка прибутку, яку отримує інвестор від реалізації продукції (робіт, послуг) у ході реалізації інвестиційного проекту за рік;

B – частка прибутку, яка виплачується інвестором банку, який приймає часткову участь у фінансуванні інвестиційного проекту на даній території пріоритетного розвитку;

TPD – частка прибутку, яка виплачується інвестором місцевому органу влади від реалізації продукції (робіт, послуг), що одержані в ході реалізації інвестиційного проекту за рік (податки);

P – сума прибутку, яка отримана від реалізації продукції (робіт, послуг) у ході реалізації інвестиційного проекту за рік, грн.

Досвід розвинених країн показав, що найбільш ефективними на регіональному рівні для стимулювання інвестиційної діяльності є не інвестиційні гарантії, а інвестиційні пільги, що входять у групу фіскальних пільг чи фінансових стимулів (їх можна віднести до фінансових методів стимулювання). Фінансові стимули приймають форму субсидій, кредитних гарантій і знижок на фінансування. Важливим тут є те, що вказані стимули застосовуються з дозволу органів регіональної влади і призначені для інвестицій у високоризиковані, інноваційні або малі підприємства.

Принцип регіональних гарантій інвестиційної діяльності приймає форму двох видів регіональних гарантій – кредитної гарантії і гарантії інвестиційних зобов'язань інвестора.

З метою стимулювання інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку за участю інвестиційного капіталу територій облдержадміністрація повинна надати банку кредитну гарантію за інвестора. Змістом такої гарантії, яку випускає Управління з питань інвестицій на території пріоритетного розвитку облдержадміністрації при активній участі органів місцевого самоврядування, є забезпечення виконання інвестором зобов'язань щодо повернення банківського кредиту у інвестиційну діяльність. Облдержадміністрація має юридичне право виступити гарантом кредитів, які забезпечені заставою експортної товарної продукції, що вироблена за регіональним замовленням, відповідно до Указу Президента України "Про додаткові заходи по делегуванню Дніпропетровської, Донецької, Запорізької і Луганської обласним державним адміністраціям додаткових повноважень по управлінню майном, що знаходиться в загальнодержавній власності" від 21 лютого 1994 р. № 61. На жаль, поняття "регіональне замовлення" не знайшло відображення в ст. 12 і ст. 13 проекту Господарського (комерційного) кодексу

України, однак серед засобів державного регулювання господарської діяльності в ст. 12 передбачається надання інвестиційних пільг [19]. Інвестиційної ж пільги входять у групу фінансових стимулів, що у розглянутому випадку приймають форму кредитних гарантій.

У другому випадку підприємство, що впроваджує інвестиційний проект за участю банківського капіталу, для забезпечення інтересів банку повинне надати останньому гарантію інвестиційних зобов'язань. Зміст такої гарантії, що випускається уповноваженим на це Управлінням з питань інвестицій на території пріоритетного розвитку банком-гарантом при активній участі органів місцевого самоврядування, полягає в забезпеченні виконання інвестором зобов'язань щодо вкладення частки інвестиційного капіталу у відповідний проект. Банком-гарантом може виступити спеціально створений регіональний інвестиційний банк реструктуризації чи розвитку. При цьому слід зазначити, що в ст. 200 проекту Господарського (комерційного) кодексу України передбачений специфічний вид забезпечення виконання господарських зобов'язань, а саме банківська гарантія.

Принцип достатності банківського капіталу як нормативного показника розкривається таким способом. Комерційний банк із недостатнім рівнем власного капіталу не зможе сам обслуговувати інвестиційну діяльність усіх своїх клієнтів-підприємств внаслідок вимог економічних нормативів ризику на одного позичальника. Крім того, недостатньо капіталізований банк не в змозі якісно обслуговувати процес генерації інвестиційних капіталів територій пріоритетного розвитку, оскільки широта спектру банківських операцій, що ліцензуються, залежить від рівня капітальної достатності. По-третє, в умовах дефіциту довгострокових залучених коштів як традиційного джерела довгострокових кредитів (з погляду управління ліквідністю банку за строками) дотримання цього принципу дозволить якоюсь мірою компенсувати цей дефіцит.

Оскільки території пріоритетного розвитку в Донецькій області створювалися для вирішення проблем зайнятості, а ключова роль у створенні нових робочих місць належить малим і середнім підприємствам, постільки актуальним є питання про кредитну підтримку малого бізнесу на даних територіях. Стимулювання розвитку малих підприємств означає стимулювання інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку. Таким чином, автоматично буде реалізовуватися одна з цілей створення територій пріоритетного розвитку – створення нових робочих місць.

Банки у усьому світі традиційно не бажають кредитувати малі підприємства внаслідок наступних причин:

Оскільки фінансові потреби малих і середніх підприємств відносно невеликі, у банків зростають обсяги роботи і витрати на виконання більш дрібних за сумами одиничних операцій.

У банків при кредитуванні малих і середніх підприємств, діяльність котрих піддана значним коливанням у залежності від фази кон'юнктурного циклу, сильно зростають усі види пов'язаних з кредитуванням ризиків.

Багато малих і середніх підприємств не мають майна, достатнього для внесення застави при одержанні кредиту.

Для малих, середніх, а на територіях пріоритетного розвитку і мікропідприємств банки вкрай важливі як джерела кредитування. У той же час самі малі підприємства є найважливішими клієнтами банків з погляду перспектив їхнього росту і подальшого розширення масштабів господарської діяльності. Найважливішою перешкодою у довгостроковому кредитуванні банками малих і середніх підприємств є саме підвищений рівень ризиків. Знов виникає питання про прийнятні для банків гарантії.

Тому як банківський продукт, призначений спеціально для територій пріоритетного розвитку з урахуванням розмірів підприємства, пропонується використовувати колективне поручництво як вид забезпечення зобов'язань для мікропідприємств і суб'єктів малого бізнесу. Таке колективне поручництво можна запропонувати у випадку, коли у малого підприємства, що впроваджує інвестиційний проект у рамках спецрежиму за участю банківського капіталу, не вистачає прийнятних для банку заставних активів, або якщо мале підприємство є мікропідприємством відповідно до Указу Президента України № 456/98 від 12.05.98 р. "Про державну підтримку малого підприємництва" (тобто з середньообліковою чисельністю працюючих за звітний період до 10 осіб включно і обсягом виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не більше 250000 гривень). Зміст колективного поручництва полягає в наступному.

Банк формує групу малих підприємців, які реалізують інвестиційні проекти за участю банківського капіталу в рамках спецрежиму, з метою взаємного поручництва в межах цієї групи. Кожний із членів групи бере кредит у банку і виступає поручником за іншими кредитами, узятими групою. Додатковою гарантією банку може виступити видача кожним підприємцем простого векселя на користь банку на суму узятого індивідуального кредиту. Від кожного поручника буде потрібно негайно оплатити обговорену частку кредиту за будь-якого позичальника групи у випадку, якщо він перестав виплачувати основний борг і/або відсотки. Виконання поручництва є умовою для продовження співробітництва банку з цілою групою малих підприємств чи мікропідприємств. Украй важливою у запропонованій схемі є рівень довіри між членами групи, які повинні відмінно знати не тільки ділові, але й людські якості один одного.

Список літератури

1. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. - К.: Вища школа, 2000. – 223 с.: іл.

2. Мертенс А. Инвестиции. Курс лекций по современной финансовой теории. - К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997. - 415 с.

3. Пересада А. А. Основы финансового менеджмента. - М.: Дело, 1993. - 235 с.

4. Хобта В.М. Управление инвестициями: механизм, принципы, методы. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 1996. - 219 с.

5. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Інвестознавство. - К.: МАУП, 2000. - 408 с.

6. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорії інвестицій. - К.: КНЕУ, 2000. - 160 с.

7. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. - К: МП "ИТЭМ" ЛТД, 1995. - 448 с.

8. Пересада А.А. Основы инвестиционной деятельности. – К: Либра, 1996. - 344 с.

9. Игошин Н.В. Инвестиции: Учебник для ВУЗов. – М: Финансы, ЮНИТИ, 1999. - 413 с.

10. Инвестиции в Украине/Под ред. Вакаринка С.В. - К: КОНКОРД, 1996. – 178 с.

11. Шевчук В.Я., Рогожин П.С. Основы инвестиционной деятельности. - К: "Генеза", 1997 г. - 244 с.

12. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. - К.: Лібра, 1998. - 392 с.

13. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.1991 р. № 1561-XII//ВВР України. - 1991, № 47. Ст. 646.

14. Письмак В. П. Региональные аспекты специального режима инвестирования: теория и практика, проблемы и решения. - Донецк, 2000. - 256 с.

15. Закон Украины "О внешнеэкономической деятельности" № 959-XII от

16.04.1991 // ВВР України. - 1991, № 29. Ст. 377.

16. Закон Украины "О режиме иностранного инвестирования" № 93/96-ВР от 19.03.1996//ВВР України. - 1996, № 19. Ст. 80.

17. Закон Украины "О налогообложении прибыли предприятий" № 283/97-ВР от 22.05.1997//ВВР України. - 1997, № 27. Ст.181.

18. Обережно, НБУ знову регулює... фінансові ринки // Галицькі контракти, № 14, квітень 2002.

19. Господарський (комерційний) кодекс України. Прийнято Верховною Радою України в першому читанні 08.06.2000 р. http://zakon.gov.ua/data/ZP/html/5370_2000-06-08_2.html. 5.11.2002.

Е.В.КУПАВЫХ,
ДонНТУ

ВОЗМОЖНОСТЬ И НЕОБХОДИМОСТЬ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ БЮДЖЕТНОЙ СИСТЕМЫ

Высокая степень централизации бюджетной системы, при которой большая часть благ производится монопольно государством, не соответствует механизмам саморегулирования рынка. Она становится существенным тормозом в обеспечении устойчивого экономического роста. В условиях повышения эффективности государственного регулирования целесообразно перераспределение бюджетных полномочий между субъектами государственной власти в лице органов исполнительной власти и органов местного самоуправления.

Проведение в стране административно-территориальной реформы направлено в первую очередь на изменение экономических взаимоотношений между центром и регионом, между регионами, а также между регионом и его субъектами (городами, поселками, селами). Создание и функционирование органов местного самоуправления является объектом административной реформы многих стран посткоммунистического пространства, присоединившихся к Европейской Хартии о местном самоуправлении. И в этом процессе формирования оптимальной модели управления необходимо обеспечить сбалансированность общегосударственных интересов с интересами населения территориальных громад различного уровня. Поиск наиболее эффективного разграничения тех или иных экономических функций между уровнями власти и управления возможен при четко определенной системе административно-территориального управления и приоритете органов местного самоуправления.

Институтом Открытого Общества был проведен анализ реформирования местного самоуправления в постсоветских странах, что помогло выявить некоторые основные модели развития этих систем [1, с.32-33].

Первая модель характеризуется стремлением к административной децентрализации на основе автономии территориальных общин, которые имеют законное право решать различные местные и региональные вопросы. Само определение подразумевает федеративное устройство государства, поэтому из всех бывших советских стран хорошим примером данной модели может служить Российская Федерация.

Вторая модель представляет собой комбинацию двух направлений - централизации и децентрализации, при ко-

© Е.В.Купавых, 2002